

IZVEŠTAJ O DEBATI

Kultura i privredni razvoj

Decembar 2015, Priština

**FORUMI
KULTUROR**

Rrjeti i organizatave të pavarura

Rrjeti i organizatave të pavarura të
kulturës të Kosovës

www.forumikulturor.net

**FORUMI
KULTUROR**

Rrjet i organizatave të pavarura të kulturës të Kosovës

Rrjet i organizatave të pavarura të kulturës të Kosovës
www.forumikulturor.net

Prodhimi i këtij dokumenti është mundësuar me ndihmën e Zyrës së Bashkimit Evropian në Kosovë, dhe Olof Palme International Center e mbështetur nga Qeveria Suedeze.

“Ky publikim u prodhua me ndihmën e Bashkimit Evropian. Përmbajtja e këtij publikimi është përgjegjësi vetëm e Forumit Kulturor dhe në asnjë mënyrë nuk paraqet mendimet e Bashkimit Evropian”

IZVEŠTAJ O DEBATI

Kultura i privredni razvoj

Autore:
Agron Demi

Projekat finansiran od EU i upravljan od Kancelarije Evropske unije na Kosovu

SWEDEN

UVOD

Debata “Kultura i privredni razvoj” održana je 27. oktobra 2015. godine u Prištini u okviru projekta Forum za kulturni razvoj, koji ima za cilj da dalje razvije i osnaži Kulturni forum osnovan 2011. godine, preko davanja saveta i vrednih znanja o kulturnim politikama na Kosovu. Projekat je podržan od strane Kancelarije Evropske unije na Kosovu, dok istog primenjuju Kulturni forum, Pozorište Oda i DokuFest. Diskusija u debati se usredsredila na krajnjem izveštaju o istraživanju projekta što se tiče nadovezivanja umetnosti, kulture i privrednog razvoja. Osim toga, saželi su se i tradicionalni argumenti o tome kako su se smatrali umetnost i kultura zbog činjenice da su većina od ovih argumenata još i danas aktualni.

Sažetak diskusija

Učesnici u panelu debate su bili Vehbi Miftari, savetnik Ministra kulture, i Veton Nurkollari, umetnički direktor DokuFest-a. U debati su učestvovali približno 30 učesnika, obuhvaćajući predstavnike Ministarstva kulture, nezavisnih institucija kulture, predstavnike nevladinih organizacija i medija. Debatu je vodio Agron Demi, koji je takođe predstavio **izveštaj “Kultura, umetnost i privredni razvoj”** čiji je autor Dren Pozhegu.

U istraživačkom izveštaju daju se teoretski argumenti od autora i brojnih istraživanja, preko kojih se potvrđuje uloga umetnosti i kulture u razvoju jedne zemlje. Ovaj razvoj preko umetnosti i kulture osim što može biti sa privrednog aspekta ili da donosi prihode od izvoza kulturnih proizvoda, takođe na indirektnan način utiče i na društveni i emotivni razvoj, pogotovu kod mladih.

U ovom dokumentu politika su se sazele nekoliko studija gde se argumentišu i pokazuju razni načini preko kojih umetnost i kultura pozitivno utiču na privredni razvoj. Takođe su se navele i nekoliko tradicionalnih argumenata o tome kako su se smatrali umetnost i kultura zbog činjenice da većina od ovih argumenata još su aktualni i do dana

današnjeg.

U zadnjoj deceniji, nova teorija privrednog rasta ili kako se neki put zove endogena teorija rasta proklamuje da umetnosti vidno doprinosi privrednom rastu i razvoju. Organizacija “American for the Arts” predstavlja ovo listu razloga o tome kako mi mogla umetnost doprineti vitalnosti privrede i privrednom razvoju (kao što je sažeto u Marquis, 2013):

- Estetika: Umetnost stvara lepotu i čuva je kao deo kulture.
- Stvaralaštvo: Umetnost podstiče stvaralaštvo kao esencijalnu veštinu u dinamičkom svetu.
- Izražaj: Umetnički rad nam omogućava komunikaciju naših interesa i vizija.
- Inovacija: Umetnost je izvor novih ideja, koncepata i veza.
- Čuvanje: Umetnost i kultura čuvaju naša kolektivna sećanja.
- Prosperitet: Preko umetnosti se stvaraju milioni novih radnih mesta i poboljšava se privredno zdravlje.
- Veštine: Umetničke veštine i tehnike su potrebne u svim sektorima društva i rada.
- Društveni kapital: Mi se svi radujemo umetnosti bez razlike kojoj

rasi, generaciji ili mestu pripadamo.

Umetnost stalno stvara i dovodi u naglasak nove ideje, koje se zatim proširuju u drugim sektorima privrede.

Primeri iz Brazila i Nigerije, dveju zemalja u razvoju, potvrđuju kako su se preko kulturnih aktivnosti nezaposleni mladi više osnažili i kako je njihov učinak bio veći u aktivnostima u traženju posla (primer Brazila), ili kako su mogli osigurati prihode putem njihovih umetničkih aktivnosti (primer Nigerije).

U više razvijenim zemljama, umetnost i kultura su sektor vredan u milijardama evra. Na osnovu istraživačkog izveštaja, "2010.godine u Sjedinjenim Američkim Državama, umetnost i kultura su doprinele BDP-u sa neto izvozom u sumi od 41 milijarde dolara (64 milijarde dolara u izvozu minus 23 milijarde u uvozu) ili 2.82 % BDP-a. U EU, privreda kulture i stvaralaštva je doprinela sa oko 3% BDP-a, više of hemijske industrije, koja je doprinela sa 2.3% i prehrambene industrije sa 1.9%. U Ujedinjenom Kraljevstvu, sektor stvaralaštva se razvijao brže od drugih sektora. Između 1997 i 2007.godine, stvaralački sektor se prosečno povećao 5% godišnje – mnogo više od ostalog dela privrede, koja se godišnje povećava

la sa 3% tokom istog razdoblja."

Po izveštaju, u slučaju Kosova teško je naznačiti jednu privrednu vrednost kulturi i umetnosti kako se to može uraditi u razvijenim zemljama. Razlozi za to su mnogobrojni. Počevši od činjenice da su institucije kulture registrovane kao nevladine organizacije, a u slučaju da su registrovane kao preduzeća, njihova privredna aktivnost je tako niska da ne dostižu prag izveštavanja Poreskoj administraciji i kao takve ne figurišu kao poreski obveznici.

Nažalost, zbog nedostataka empirijskih podataka, naponi za razmatranje Kosovskog konteksta pod svetlom sažetih studija u ovom dokumentu politika, ponekad su bila više spekulativne prirode i umesto objašnjivanja uticaja organizacija kulture i umetnosti imale su za cilj stvaranje jedne trase za druga istraživanja i studije. Bez obzira na nedostatak podataka, jasan pozitivan uticaj nekoliko kulturnih događanja koji ide dalje od jednostavnih cifara direktnih troškova i doprinosa u BDP-u je vidan. Ovi uticaju su bili vidljivi preko inspiracije koju je Dokufest dao drugim festivalima koji su procvetali, kao i za veću potražnju za dokumentarcima, kratkim filmovima i filmovima dugog

metraža preko ocenjivanja ovih dobara ili robe i pozitivne zavisnosti od njih. Na kraju takođe možemo reći da bi se preko umetnosti moglo pomoći u tretiranju nekih urgentnih privrednih pitanja Kosova. Ta pitanja obuhvaćaju migraciju, domaće brendiranje i nezaposlenost.

Jedan od malih broja pokušaja za merenje privrednog uticaja aktivnosti kulture je jedan istraživački izveštaj Instituta GAP, urađen u saradnji sa DokuFest-om, objavljen marta 2012. godine. Po ovome izveštaju:

Posle obračuna izašlo je da lokalni privredni uticaj Dokufest-a u BDP je 3.1 miliona €, dok se na osnovu predviđanja očekuje se da će ova cifra u sledeće četiri godine dostići 21.9 miliona evra.

Jedan drugi pozitivan efekat Dokufest-a može biti njegov veoma pozitivan odražaj u svetskim medijima. Festival je prikazan u mnogim velikim međunarodnim medijima, kao što su British Independent, Guardian, Reuters, Huffington Post, itd. Takvi izveštaji svetskih medija naravno da su dala pozitivan imidž i reputaciju Kosovu.

I izveštaju se preporučuje da vladine institucije trebaju da računaju na kulturu i umetnost kao doprinosioce privrednog razvoja. Budžetske podele za kul-

туру i umetnost ne trebaju se gledati kao budžet za rekreativne aktivnosti koji ne donosi dobrobit zemlji. Teoretska argumentacija predstavljena u ovom izveštaju trebala bi biti dovoljan dokaz za vladu, pogotovo za Ministarstvo privrednog razvoja i Ministarstvo finansija o dodeljivanju više budžeta za kulturne aktivnosti.

Veton Nurkollari iz DokuFest-a je svoju diskusiju usredsredio na uticaj koji DokuFest ima u privredi grada Prizrena. Tokom 10 dana festivala, grad Prizren posećuju više od 10 hiljada turista i preko njihovih troškova daje se doprinos lokalnoj privredi. Iako cilj DokuFest-a nije bio privredna dobit, velika je satisfakcija kada jedna kulturna aktivnost ima tako veliki privredni uticaj. Međutim, uprkos brojnih potvrda da DokuFest donosi mnogobrojne koristi Kosovu, budžet kojeg institucije dodeljuju za DokuFest je mnogo mali i ne postiže dovoljan iznos da bi se primenio plan aktivnosti za dobar tok festivala.

Vehbi Miffari, politički savetnik ministra Kulture je rekao da su svesni u MKOS-u za uticaj kulture i umetnosti, ali nažalost u ministarstvu nisu

bili toliko uspješni da ubede Ministarstvo finansija da dodeli više budžeta. U budžetu za 2016.godine se takođe ne predviđa viši iznos za MKOS i dosledno tome institucionalna podrška za kulturne i umetničke aktivnosti neće biti veća od prethodnih godina.

Posle reči panelista, ostali učesnici su se uključili u debati sa komentarima i pitanjima za paneliste.

Debata se završila sa pozivom za Ministarstvo kulture da bi trebalo više uraditi u stvaranju međuministarskih organa sa Ministarstvom finansija i Ministarstvom privrednog razvoja sa ciljem da budžet za kulturu bude veći i da se izrade strategije za stvaralački sektor kao doprinosioca privrednog razvoja.

Kulturni forum

Pri kraju 2011.godine, Pozorište Oda je održalo brojne sastanke sa ciljem osnivanja mreže organizacija kulture na Kosovu. Ovim sastancima je prisustvovalo više od 60 učesnika, predstavnika raznih organizacija kulture, ostvarajući tako mogućnost za organizaciju osnivačke skupštine 23. marta 2012.godine, gde su se postavili temelji za mrežu nezavisnih organizacija kulture – Kulturni forum. Kao što je rečeno, osnivačka skupština je postavila temelje Kulturnog foruma sa 22 nezavisne organizacije kao članovima. Preko demokratskog glasanja usvojen je Statut i odabrano je i predsedništvo Mreže. Kulturni forum je registrovan entitet kao mreža nezavisnih organizacija kulture. Ovde se odlučilo da ulogu privremenog sekretariata preuzme Pozorište Oda do stvaranja kapaciteta za osnivanje profesionalnog sekretariata Mreže.

Kulturni forum Kosova je mreža nezavisnih organizacija kulture na Kosovu sonovana sa ciljem:

- Osnaživanja nezavisnih organizacija kulture preko razvoja kapaciteta za primenu njihovih programa;
- Unapređenja organizacija članica;

- Obuhvaćanja organizacija članica u donošenju odluka;
- Povećanju podrške za nezavisnu kulturnu scenu;
- Zaštiti i poboljšanju pozicije organizacija naspram relevantnim institucijama na Kosovu i van njega.

Kulturni forum ima za cilj da ispuni njegovu misiju preko doleavedenih aktivnosti:

- Komunikacija i umrežavanje nezavisnih organizacija kulture;
- Dinamička razmena informacija i iskustava;
- Aktivnosti lobiranja i advokiranja;
- Specifične obuke za potrebe organizacija članica;
- Organizaciju debata i foruma i
- Koordinaciju umetničkih i kulturnih aktivnosti.

Kulturni forum

Forum za razvoj kulture

Forum za razvoj kulture je projekat koji ima cilj da dalje razvije i osnaži Kulturni forum osnovan 2012.godine, dajući vredne savete i ekspertizu o kulturnim politikama na Kosovu. Projekat se podržava od strane kancelarije Evropske unije na Kosovu, dok ga primenjuje Kulturni forum, Pozorište Oda i Dokufest. Prve aktivnosti u okviru projekta su se primenile decembra 2013.godine. Projekat je predviđen da traje do novembra 2015.godine. Tokom ovog dvogodišnjeg razdoblja, Forum za kulturni razvoj će izaći sa najmanje 28 proizvoda kulturnih politika, koji će proizici od istraživanja, debata, fokus grupa i konferencija. U okviru projekta će se takođe osnažiti mreža nezavisnih organizacija kulture, izgraditi će se njihovi unutrašnji kapaciteti i uticaće se u razvoju politika kulture na Kosovu stvarajući znanje o kulturi. Osim toga, u okviru projekta će se pospešiti dialog i saradnja između sektora nezavisne kulture i javnih vlasti da bi se našla konkretna rešenja za razvoj kulture na Kosovu.

www.forumikulturor.net

Projekat finansiran
od EU i upravljan
od Kancelarije
Evropske unije
na Kosovu

SWEDEN

Implementuar nga:

forumikulturor.net
facebook.com/ForumiKulturor
twitter.com/forumikulturor